

Съдържание:

Глава 1: Увод.....	3 стр.
Глава 2: Как се стига до войната.....	4-6 стр.
Глава 3: Кампанията в Полша, предпоставки	6-8 стр.
Глава 4: Нападението срещу Полша.....	8-9 стр.
Глава 5: Реакциите от страна на Англия и Франция.....	10-12 стр.
Глава 6: Военните действия в Полша.....	12-16 стр.
Глава 7: Заключение.....	16-18 стр.
Литература.....	19 стр.

Нападението на Германия срещу Полша се явява като логическо продължение на осъществяваната от Хитлер външна експанзионистична политика и същевременно с това се превръща в началото на Втората Световна Война. Твърдо решен да осигури необходимото на “доминиращата” немска раса жизнено пространство, фюрерът помита всичко и всекиго, изправило се на пътя му. В този стремеж за световно господство обаче Германия не може да успее сама. За свои съюзници тя има Италия и Япония, но поради редица причини те не могат да ѝ бъдат от помощ. Италия е твърде слаба и по думите на Мусолини ще бъде готова за война едва през 1942 г¹. Япония от своя страна вече води война срещу Китай и Монголия, но е твърде далеч, за да може да подкрепи Германия в Европа. Има и друг проблем. Представите на Хитлер за жизненото пространство на германската раса са свързани с обширните територии на Съветския Съюз. Ако той тръгне срещу него заедно с Япония, това означава, че тези територии трябва да бъдат поделени между двете държави. Този вариант не устройва фюрера и така пред него остават две възможности. Той може или да тръгне срещу Съветския Съюз заедно с Англия, или да тръгне срещу Англия заедно със Съветския Съюз. Трябва да се отбележи, че вторият вариант не лишава Хитлер от възможността след евентуално разгромяване на Великобритания да се обърне срещу своя съюзник и да завладее и неговите територии. Франция по това време е слаба и не играе съществена роля в неговите планове. Тя просто се оказва поредната жертва. Обаче Германия в никакъв случай не може да тръгне сама срещу тези сили, защото това би била една самоубийствена авантюра. И така в навечерието на войната Хитлер е изправен пред два проблема. Той трябва да си осигури съюзник, на когото може да разчита, и да попречи на западните демокрации да се обединят със Съветския Съюз. Тази възможност е малка, тъй като идеалите и вижданията на Англия и Франция са коренно различни от тези на Съюза, но при евентуална трезва оценка на германската заплаха, такъв съюз е напълно възможен. Такава оценка не се извършва и съюз не се създава. Това води до една мащабна и зловеща война, която коства живота на над 50 млн. (по най-нови данни цели 65 млн.) души, а ранени и осакатени са над 90 млн². Една “ненужна война”, както отбелязва Чърчил, война която е можело да бъде избегната.

#

¹ “История на Международните отношения от най-ново време” Христина Мирчева

² “Втората световна война – кратка история 1939 – 1945”, Партиздат., 1977 г., 21 стр.

В ретроспект е напълно очевидно, че първата фатална стъпка, допусната от западните демокрации, е влизането на Германия в демилитаризираната Рейнска област през 1936 година³. Този ход дава на Хитлер две преимущества. Той хем успява да прикрие индустриалният район в Рурската област, хем да създаде плацдарм за инвазия във Франция. Тази постъпка на Хитлер остава напълно безнаказана от страна на Франция и Англия. В стремежа си да избегнат въоръжен конфликт, който би могъл да прерасне във война, те по никакъв начин не санкционират тази незаконна дейност. Тя се разглежда по-скоро като възстановяване на справедливостта, макар и с незаконни средства. В Англия този ход се разглежда по-скоро като политически, отколкото като военен, което свидетелства за неразбиране на стратегическите предимства, които той дава на Германия. Нови стратегически преимущества Хитлер печели през 1938 година. Той използва като предтекст стремежът на народите на Германия и Австрия да се обединят, както и възмущението на немците от притесненията на судетските им съграждани, за да убеди страните от Запада в правотата на своите действия. Аншлусът на Австрия му дава важно стратегическо предимство: южният фланг на Чехословакия, която служи като препятствие за Хитлер в осъществяването на експанзионистичните му планове на изток, остава незащитен. Като заплашва с война, резултат от което се явява Мюнхенското споразумение, Хитлер печели не само Судетската област, но и стратегическата изолация на Чехословакия. Така през март 1939 година Германия окупира и останалата територия на изолираната държава. По този начин тя излиза на флангови позиции спрямо Полша. Това е последната маневра на Германия, която се осъществява без проливането на кръв. Отговорът на Англия и Франция е прибързан и както се оказва впоследствие е фатален. Англичаните неочаквано дават гаранции на Полша и Румъния, които се намират в стратегическа изолация. Този ход се осъществява без предварително съгласуване и одобрение от страна на Русия – единствената държава, която може ефективно да подкрепи двете изолирани държави. Имайки предвид времето, по което е извършен, може да се направи извод, че той има провокиращ ефект върху Хитлер. Фюрерът до този момент не възнамерява да нападне Полша. Но тъй като гаранциите са относно държави, до които армиите на Англия и Франция нямат пряк достъп, това служи като стимул за агресора. Така, вместо западните демокрации да засилят отбраната на Запад, за да пресекат там агресията, създавайки напрежение, те

³ инт. стр. <http://militera.lib.ru>, *Лиддел Гарт Б.Г.* Вторая мировая война

предоставят възможност на Хитлер да пробие фронта където е най-слаб и по този начин да постигне триумфална победа в самото начало на конфликта.

На този етап единствената възможност да се избегне войната е сключването на съюз с Русия – единствената държава, която може да окаже непосредствена помощ на Полша и да послужи като съдържаща сила за Хитлер⁴. Въпреки опасната обстановка английското правителство проявява уклончивост и неискреност. Освен колебанията на англичаните съществена роля изиграва и отказът на полското правителство да допусне, при евентуална атака от страна на Германия, руската армия на своя територия. Този отказ е породен главно от страха на поляците да не би червената армия от съюзническа сила да се превърне в окупационна. Това отново свидетелства за неразбиране и погрешна оценка на обстановката от страна на Полското правителство. То смята, като се опира на своя опит от Първата Световна Война, че евентуално начало на бойните действия ще се проточи дълго поради необходимите срокове за подготовка и ще прерасне в позиционна война, което ще даде достатъчно време на съюзниците да окажат помощ на Полша. Тези недалновидни виждания за водене на бойни действия и лошият анализ на фактите имат фатални последици.

Що се отнася до гаранциите на Англия за Полша, те имат обратен ефект върху Хитлер⁵. Решителните изявления на англичаните и взетите от тях мерки за ускорено въоръжаване изненадват фюрера, но ефектът от тях е напълно неочакван за западните държави. Решението, взето от Хитлер, се основава на анализа на формираните през годините национални черти от характера на англичаните. Считайки ги за хладнокръвни и рационално мислещи хора, които могат да контролират своите чувства, той стига до извода, че англичаните няма да се намесят във войната на страната на Полша, без да имат подкрепата на Русия. Така, след като си осигурява неутралитета на Съветския Съюз благодарение на сключения на 23 август в Москва Пакт за ненападение, пред Хитлер няма никакви пречки да продължи осъществяването на експанзионистичната си политика⁶.

След като са поели задължението да подкрепят Полша, англичаните разбират, че не могат да останат настрана, без това да има негативни последици за тяхната чест. Хитлер от своя страна не иска да се отказва от Полша, въпреки че осъзнава, че евентуално нападение ще означава начало на световна война. Така европейската

⁴ Инт. стр. <http://militera.ru.lib>, Лиддел Гарт

⁵ Пак там

⁶ Христина Мирчева, стр. 223

цивилизация навлиза в може би най-мрачния период от своята история, който трае 6 години. И даже светлият лъч на победата се оказва илюзорен.

#

Кампанията в Полша е първата нагледна демонстрация и първото успешно превъплъщение на теорията за “светкавична война”, която се води от бронетанкови войски във взаимодействие с авиация⁷. Тази теория е разработена за първи път в Англия и предвидените в нея бойни действия получават названието мълниеносни. В този период понятието “блицкриг”, което в буквален превод от немски означава светкавична война, става световно известно. Полша по онова време е най-подходяща за демонстрацията на блицкрига. Границите ѝ се простират на 3500 мили, от които 1250 мили се падат на герmano-полската граница (след окупирането на Чехословакия протежението на тази граница става 1750 мили). Към началото на войната южните и северните райони на Полша се оказват отворени за инвазия. Западните райони, със своите географски дадености, са удобни за нападение и фланговите им части стават основна цел на немските въоръжени сили. Равнинната местност осигурява висок темп на предвижване на войските на агресора. Местността има и своите недостатъци, като недостига на пътища, песъчливата почва и наличието на езера и реки, но избраното време за нападението свежда тези недостатъци до минимум. Времето е топло и сухо, което максимално улеснява немските войски.

Що се касае до Полската армия (1 млн. души, 4300 оръдия, 220 леки танка и 650 танкети⁸), тя е изправена пред редица проблеми. За нея най-удобно би било да организира отбраната източно от границата с Германия, зад големите реки Висла и Син, но това би означавало изоставяне на стратегически важни за страната райони⁹. Те по онова време са разположени много близко до германската граница. Добивът на въглища в Силезия е почти на самата граница, а значителна част от главната промишлена зона – малко по-навътре на територията на Полша, но все пак на запад от гореспоменатите реки. Трудно е да се мисли, че поляците могат да защитават в продължение на дълъг период от време тези райони, дори при най-благоприятни условия. От икономическа гледна точка е необходимо да се отрежат подстъпите на противника към главната индустриална зона. Доводите за тези действия се пораждат от съображенията за

⁷ Лиддел Гарт, Вторая мировая война

⁸ “История на Втората световна война 1939 – 1945”, стр. 23

⁹ Лиддел Гарт, Вторая мировая война

национален престиж и самоувереността на военните ръководители, които оценяват напълно погрешно създалата се обстановка. Техните виждания са свързани с воденето на продължителна и позиционна война, което има фатални последици. Също така е преувеличена и представата за това, какво могат да направят западните съюзници на Полша, за да отслабят натиска на германците.

Групирането на полските войски също е повлияно от нереалната оценка на ситуацията. Приблизително една трета от войската е съсредоточена в Полския коридор или близо до него¹⁰. По този начин тя лесно може да бъде обкръжена – от към Източна Прусия и от запад. Предприетият от съобръжения за национален престиж опит да се попречи на немците да завладеят териториите, които принадлежат на Германия до 1918 година, се осъществява за сметка на военни сили, които могат да покрият райони от по-голямо значение за отбраната на Полша. За сметка на това разположените на юг войски са много слаби. В същото време почти една трета част от полските войски, под командването на маршал Ръдз-Смигъл, е пратена в резерв и е разположена на север от централната ос между Лодз и Варшава. Целта на тази групировка е да нанесе евентуален контраудар, но при това не се взимат под внимание ограничената възможност на полската армия да маневрира. Тази възможност е допълнително ограничена от атаките на немската авиация по железопътните и шосейните комуникации.

Съсредоточаването на силите на предните райони лишава полските войски от възможността да водят отбрана с постепенно изтегляне назад от окоп в окоп¹¹. Те не успяват да се изтеглят навреме на по-задни позиции заради застигащите ги механизирани съединения на немската войска. Липсата на мобилност на полската войска е фатален недостатък на широките полски равнини. Към това се прибавя и недостатъчното време за мобилизация на резервите. Така немците печелят надмощие не поради използваните повече от 40 дивизии, а главно заради своите 15 механизирани или частично механизирани дивизии¹². Възможността на тези войски за бързо напредване дълбоко в територията на противника, във взаимодействие с бомбардировките, извършвани от авиацията, която парализира полските железопътни линии и почти напълно унищожава полската авиация още през първите дни на настъплението, донасят успеха на немците. Техните военно-въздушни сили действат целенасочено и успяват да обхванат обширни пространства от полската територия.

¹⁰ Лиддел Гарт, Вторая мировая война

¹¹ Пак там

¹² “История на Втората световна война 1939 – 1945”, том 3, стр. 20

Важна роля за успеха има и пропагандата по радиото. Немските радиостанции се маскират като полски и предават дезорганизираща и деморализираща информация. Всичките изброени по-горе фактори имат много по-голям ефект в Полша, отколкото някаде другаде, тъй като увереността на поляците, че хората могат да победят машините, е прекалено голяма. Това не се случва, обаче, и крайният ефект е тоталният крах на полската държава.

#

Вечерта на 31 август 1939 г. група въоръжени есесовци, преоблечени като полски войници, нахлуват в зданието на радиостанцията на крайграничния по онова време с Полша град Глайвиц¹³. След като дават няколко изстрела пред микрофона, хитлеристите прочитат предварително подготвен на полски език текст, който съдържа призив за война на Полша срещу Германия. Аналогични провокации се извършват и в други погранични градове. За по-голяма достоверност немците обличат осъдени углавни престъпници в полски военни униформи и ги разстрелват. Тази провокация трябва да послужи като причина за Германия да извърши нападение срещу Полша. То следва още на следващия ден рано сутринта. В 4.40 местно време германската военна авиация извършва първите бомбандировки по стратегически важни обекти в Полша. Следва нападение на сухопътните сили на вермахта, извършено близо час по-късно.

Нападението срещу Полша се извършва по план с кодово наименование “Вайс”, в чиито основи са заложени идеите за блицкрига¹⁴. Сухопътните войски имат за задача чрез стремително настъпление, дълбоко в територия на страната, да обхванат, обкръжат и унищожат главните сили на полската армия. Решаваща роля за постигането на тази цел се отредява на бронетанковите войски и авиацията. С концентрирани удари от юг и югозапад – от Моравия и Силезия, и от северозапад и север – от Померания и Източна Прусия се цели да бъдат разгромени главните сили на полската армия западно от реките Висла и Нарев. Германския военноморски флот трябва да осигурява действията на сухопътните сили откъм морето, като блокира базите и унищожи полския флот.

На север нападението се осъществява от групата армии “Север” под командването на генерал-полковник Ф. Бок (21 дивизии, включително 2 танкави)¹⁵. Те имат за задача да нанесат удар в общо направление към Варшава и във взаимодействие

¹³ “Втората световна война – кратка история 1939 – 1945”, стр. 32

¹⁴ Андроников Г., стр. 19

¹⁵ Лиддел Гарт, Вторая мировая война

с групата армии “Юг” да разгромят полските съединения северно от Висла, а след това със съвместни усилия да завършат разгромяването на полските войски в западните райони на страната. Авиацията на 1-ви въздушен флот поддържа операциите от въздуха.

Най-голяма роля за нападението има групата армии “Юг”, ръководена от генерал-полковник Рундщед, която действа на юг (33 дивизии, от които 4 танкови)¹⁶. Тя превъзхожда почти два пъти по пехота и още повече по брой на танкове полската войска. В състава на групата армии влизат 8-ма армия под командването на Бласковиц, 10-а армия под командването на Рейхенау и 14-а армия под командването на Лист. Войската на Бласковиц, която действала на левия фланг, има за задача да се придвижва към големия индустриален център Лодз, да помогне да бъде изолирана полската войска и да прикрие фланга на войските на Райхенау. На десния фланг Лист трябва да се предвижва към Краков и едновременно с това да обходи по фланга полските войски в района на Карпатите, използвайки за това танкивия корпус на Клейст, за да форсира високите планински преходи. Решаващият удар по план трябва да бъде нанесен от войските на Райхенау, които действат в центъра и затова в съставът им влизат голяма част от танковите съединения.

Успехите на инвазията се дължат и на факта, че полските ръководители не отделят достатъчно внимание на строежа на заграждения¹⁷. Те разчитат на контраударите, без да взимат предвид недостатъчната механизация на полската армия. По този начин за немските механизирани дивизии не представлява особена трудност на намерят достатъчно открити пространства, за да напреднат в дълбочина и да откъснат полските отряди от всякакъв вид подкрепление.

#

Нападението срещу Полша не остава без реакция от страна на Англия и Франция. На 1-ви септември 1939 година телефонно обаждане на посланик Рачински събужда Чърчил и му съобщава, че петдесет и шест немски дивизии са преминали полската граница¹⁸. Следва обаждане на полският посланик, който известява, че немските военно

¹⁶ Пак там

¹⁷ Пак там

¹⁸ [Уткин А.И. Вторая мировая война](#)

въздушни сили бомбардират полските градове. В английското военно министерство по това време още не знаят, че Германия е започнала война срещу Полша. Реакцията във Франция е още по-лоша. След като войските ѝ вече са мобилизирани, тя не се решава да пресече немската граница, където по това време сто френски дивизии противостоят срещу десет немски. Всъщност Хитлер е напълно сигурен, че французите няма да пресекат “линията Мажино”. Освен това и Лондон, и Париж изявяват готовност да започнат преговори с Берлин, ако немците изведат своите войски от Полша. Така Хитлер окончателно се убеждава, че ще съумее да реши полския проблем без помощта на Мусолини, защото западните съюзници няма да си мръднат пръста за Полша. Това е обяснимо, тъй като тяхната цел е да насочат агресията на Германия срещу Русия.

Вечерта на 2 септември Чембърлейн се свързва с Даладие: “Положението е много тежко... В парламента има ожесточение... Ако Франция ще настоява за четиресет и осем часов период за ултиматум, като започне от утре следобед, правителството тук няма да запази контрол над ситуацията”¹⁹. Премиерът осъзнава, че основното бреме на германското нападение пада върху Франция. Трябва да се вземат мерки на часа. Ултиматумът към германското правителство за изтегляне на войските си от Полша се определя да започне сутринта на 3 септември в 8 часа и да изтече по обяд същия ден. Ако Хитлер не стори това Франция и Англия ще обявят война на Германия. Отговорът на Даладие относно взетото за ултиматум решение е следният: “Ако британските бомбандировачи са готови за действия, за Франция би било по-добре да се отложи тяхното излитане”²⁰. Това показва, че френското правителство не е готово за нападение срещу агресора.

Телеграмата на Халифакс за Хендерсън, която съдържа нотата за ултиматума, пристига в 4 часа берлинско време. Тя гласи: “Ако не по-късно от 11 часа сутринта по британско лятно време днес, във вторник, 3 септември, удовлетворяващо заявление на германското правителство не бъде предадено на правителството на Негово Величество в Лондон, от посочения час нататък, между правителствата на двете държави, ще съществува състояние на война”²¹. Хендерсън е информиран, че Рибентроп ще дойде в министерството чак в 9 часа, и получава предложение да остави нотата на преводача Шмид. Самият той, след като се успива, пристига в Министерството с такси и вижда, че британският посланик вече се качва по стълбите. Тичайки той успява да влезе в кабинета на Рибентроп през страничния вход, точно в 9 часа. Стойки по средата на кабинета,

¹⁹ Пак там, буквален превод

²⁰ Пак там, буквален превод

²¹ Пак там

Хендерсън прочита британската нота, дава я на Шмид и се сбогува. Шмидт от своя страна се затичва към райхсканцеларията. “Когато влезнах, Хитлер седеше зад бюрото, а Рибентроп стоеше до прозореца. И двамата ме погледнаха с нетърпение. Аз спрях на неголямо разстояние от бюрото на Хитлер и бавно преведох британския ултиматум. Когато свърших, настъпи пълна тишина... “И сега какво?” – попита Хитлер, гледайки диво Рибентроп, сякаш министърът на външните работи нарочно го беше ориентирал погрешно, що се касае реакцията на Англия. В съседната стая Гьоринг, след като разбра новината, каза: “Ако загубим тази войната, дано господ бъде милостив към нас”²². Гебелс самотно стоеше в ъгъла, потънал в мисли. Всеки един от тези, които видях в тази стая, изглеждаше огрижен”. Въпреки, че стои пред реална заплаха от война на Западния фронт, Хитлер не предприема никакви действия за подсилването на разположените там войски. Този хазартен ход в крайна сметка се оказва печеливш.

За да бъде сигурен относно позицията на Русия, фюрерът отправя покана към Сталин на 3 септември 1939 година да се присъедини към нападението срещу Полша²³. Това действие може да се тълкува като поддържане на приятелските отношения, определени от сключения в Москва мирен договор. Поканата гласи: “Ние имаме намерението да разгромим полската армия само за няколко седмици. След това ние ще вземем под свой контрол териториите, които бяха определени в Москва като зона на немско влияние. Поради военни съображения ние естествено ще водим бойни действия срещу тези полски войски, които са разположени на полската територия, която принадлежи към руската сфера на интереси. Моля ви обсъдете с Молотов възможността руските войски да напреднат срещу полските в сферата на руските интереси и да окупира тази територия. По наша преценка това ще бъде не само помощ за нас, но и ще съответства на духа на московското споразумение, а също така и на съветските интереси”. Сталин няма друг избор освен да приеме тази поката, тъй като в противен случай цялата Полска територия ще остане под влиянието на Германия.

След като не получават отговор от немското правителство след изтичането на ултиматума, Англия и Франция обявяват война на Гемания. Посланиците Н. Хендерсън и Фр. Понсе напускат Берлин. Така по протежението на френско-германската граница и укрепителната линия “Мажино” се открива т. нар. Западен Фронт. На този фронт на френска територия са разположени 2.5 млн. войници и офицери (110 френски и 5 английски дивизии). Те разполагат със 6000 до 7000 оръдия, 1400-1500 самолета и

²² Анатолий Уткин, Вторая мировая война, букв. превод

²³ пак там

приблизително 2000 танка²⁴. Тази войска обаче никога не пресича немската граница. Така оставените от Хитлер на този фронт 11 непълно комплектовани дивизии, без нито един танк и с амуниции само за 3 дена се оказват напълно достатъчни. Бездействието на френските и английските войски може да се обясни само с общите антисъветски настроения, които обединяват Англия, Франция и Германия. Очевидно английското и френското правителство не се отказват от надеждата да се договорят с фюрера и да пренасочат агресията му към Русия.

#

Състоянието на пълно бездействия на Западния фронт ярко контрастира с ожесточените сражения, провеждани в Полша по същото време. В първия ден на войната немската авиация унищожава почти цялата полска авиация, която по онова време наброява 800 самолета, от които 500 годни за употреба²⁵. Силни поражения са нанесени и на щаба на полската армия, както и по основните комуникации на страната. Това има особено важно значение за военните действия на немските войски. Най-важна роля играе унищожаването на полските комуникации. Това води до липса на възможности за съгласуване на действията на полската войска. Освен това овладяването на въздушното пространство има деморализиращо въздействие върху полските войници. Под ударите на бомбите попадат и редица градове. По времето, когато Англия и Франция обяват война на Германия, 3 септември, 4-а германска армия, която действа от територията на Померания, вече се съединява с 3-та, която настъпва от Източна Прусия. Полският коридор престава да съществува.

Към 3 септември, когато Англия и Франция се включват във войната, войската на Клюге прекъсва Полския коридор и достига до Долна Висла, а войската на Кюхлер развива настъпление от Източна Прусия в посока към Нарев²⁶. Най-важното събитие става това, че танковите съединения на войските на Рейхенау излизат на река Варта и я форсират. Армията на Лист, която настъпва по двата фланга към Краков, принуждава армията на Шилинг да напусне града и да отстъпи по посока на реките Нида и Дунаец.

Към 4 септември авангардните части на армията на Рейхенау достигат река Пилица на 50 мили от границата и я форсират²⁷. Два дена по-късно лявофланговите му

²⁴ Христина Мирчева, 231 стр.

²⁵ “Втората световна война – кратка история 1939 – 1945”, стр. 30

²⁶ **Лиддел Гарт Б. Г.** *Вторая мировая война*

²⁷ пак там

съединения завземат Томашув и излизат в гръб на Лодзи, а дяснофланговите му съединения завземат Келце. По този начин полската армия под командването на Румел е обкръжена по фланговете, а в същото време армията, под командването на Кутшеб, все още е в Познан и се оказва заплашена от изолация. Всички други немски армии успешно изпълняват своите задачи в голямата обходна маневра, планът за която разработва началникът на генералния щаб на сухопътните войски Галдер, а практическото ъ осъществяване ръководи командващият сухопътните войски Браухич. Отбранителният фронт на полските армии е разкъсан. На някои участъци полските войски отстъпват, а на други правят опити за контраатаки срещу настъпващия противник.

Към 7-ми септември рухва отбранителната линия на поляците по река Варт, западно от Варшава, и полската столица се оказва отворена за шурмуващите колони на немците от север и от запад. Немските южни групи войски се намират вече едва на 50 километра от Варшава.

Настъплението на немските войски е могло да бъде още по-стремително, ако не е било правилото да не се допуска откъсване на мобилните сили от поддържащите пехотни маси. Обаче учейки се от опита си и виждайки, че рискът се оказва не чак толкова голям вследствие на паниката в редовете на отстъпващия противник, немците започват да действат по-смело. Използвайки откритото пространство между Лодз и река Пилица, един от танковите корпуси на Рейхенау към 8 септември достига подстъпите на Варшава, като изминава през първата седмица 140 мили. На следващия ден дяснофланговите леки дивизии на армията на Рейхенау достигат р. Висла между Варшава и Сандомир, след което завиват на север.

По същото време, недалече от Карпатите, мобилните сили на Лист форсират последователно реките Дунаец, Вяла, Вислока и Вислок и излизат на р. Сан от двете страни на знаменитата крепост Перемишл. На север танковият корпус на Гудериан от армията на Кюхлер форсира р. Нарев и се придвижва към р. Буг на изток от Варшава.

На този етап от нахлуването в плановете на немското командване стават важни промени, предизвикани от неочаквано голямото объркване в редовете на поляците²⁸. Полските колони се движат в различни посоки. Визуалното наблюдение за тях е възпрепятствано от огромните облаци прах, вдигани във въздуха от преминаващите колони и германското командване решава, че по-голямата част от полските сили вече е успяла да отстъпи зад р. Висла. На базата на това предположение е издадена заповед,

²⁸ инт стр. <http://militera.lib.ru>, Лиддел Гарт

предписваща на армията на Рейхенау да форсира реката между Варшава и Сандомир, за да не се допуснат отстъпващите полски части до югоизточните райони на страната. Срещу този план възразява Рундштедт. Той е убеден, че по-голямата част от полските сили все още се намира западно от р. Висла. След кратки спорове тази гледна точка надделява и на армията на Рейхенау е поставена задача да настъпи и заеме блокираща позиция по р.Бзура западно от Варшава.

И така по-голямата част от полските сили, които така и не успяват да отстъпят зад р. Висла, попадат в капан. Към преимуществото, което немците спечелват след пробива в посока на най-малкото съпротивление, сега се добавя и предимството на отбраняващата се страна. За да закрепят своята победа на тях им е нужно само да удържат заетите позиции, отбивайки откъслечните контраатаки на отстъпващата армия, която е отрязана от своите бази, няма достатъчно муниции и други материални средства и е подложена на голям натиск от армиите на Бласковиц и Клюге по фланговете и в гръб. Поляците се сражават отчаяно и тяхната храброст предизвиква възхищение даже у противниците им. Обаче само малка част от полската войска успява да пробие и да се присъедини към варшавския гарнизон.

На 10 септември маршал Ридз-Смигли издава заповед за общо настъпление в югоизточна Полша²⁹. На генерал Соснковски е заповядано да оборудва отбранителни позиции на сравнително къс участък от фронта за организиране на продължителна съпротива. Обаче това не дават резултат. Докато западно от р. Висла все повече се стяга примката на обкръжението, източно от нея немските войски се вклиняват все по-навътре. Освен това те пробиват полските позиции на реките Буг и Сан. Танковият корпус на Гудериан се движи на юг, извършвайки обходна маневра в посока на Брест. Танковият корпус на Клейст на 12 септември стига Лвов. Тук немците са спрени и тръгват на север, за да се съединят с войските на Кюхлер.

И въпреки, че нахлулите в Полша немски войски вече изпитват трудности в резултат на продължителното настъпление, полското командване е толкова объркано, че не успява да се възползва нито от временното забавяне на темповете на придвижване на противника, нито от упоритата съпротива, която оказват отделни полски групировки.

На 12 септември полското правителство и върховното командване се преместват в Румъния, но при това главнокомандващият отправя към войските послание със заповед да продължат борбата. Възможно е то да не достига до по-голяма част от войската, но

²⁹ Пак там

много полски войници с доблест изпълняват това послание през следващите дни, въпреки, че общата съпротива постепенно отслабва. Гарнизонът на Варшава независимо от тежките бомбардировки от въздуха и артилерийския обстрел издържа до 28 септември. Последното голямо полско войсково съединение се предава на 5 октомври, а останалите по-малки групи продължават съпротивата до началото на зимата. Около 80 хил. човека успяват да се спасят в неутрални страни.

Командирите на немските армии имат нареждане да се срещнат при бреговете на река Буг³⁰. Тогава се осъществява и единствената успешна операция на полската армия – нейни групировки нанасят поражение на 8-ма и 10-та немски армии. Това не пречи обаче Варшава да бъде обкръжена на 17 септември. Немците започват периодически да бомбардират полската столица. Тези бомбардировки продължават до 27 септември, когато защитниците на столицата се предават. Възможността на остатъците на полската армия да се изтегля на изток към труднопроходимите блата е ликвидирана още на 17 септември от руската армия. Тя пресича границите на Полша по покана на немското командване. За полските войници не остава нищо друго, освен да се предадат. 217 хил. попадат в плен на Червената Армия, 100 хил. пресичат границите на Латвия и Румъния, а близо 600 хил. са пленени от немската войска. Като предлог за нахлуването на руската армия в Полша се използва защитата на украинците и белорусите, които са под заплахата на германската агресия. Това изявление и военните действия на руската войска са съгласувани с немското командване. Така Полша, изоставена от своите съюзници, попада под комбинираният удар на Германия и Русия. Истината е обаче, че руснаците нямат друг избор за действия. Бързината, с която немската войска съкрушава полската съпротива, изумява Сталин. В Москва разчитат, че поляците ще могат да се защитават поне 7 седмици. Никой не предполага, че войната ще приключи буквално за две седмици. Виждайки, че западните съюзници Англия и Германия бездействат, у Сталин нараства страха, че Хитлер може да не удържи на обещанията, залегнали в московското споразумение, и може да заграби цяла Полша, излизайки на границата с Русия. Затова той бърза да вкара войските си, след като получава покана от страна на Германия, за да си осигури обещаните от немците територии. Обсъждането на съвместните действия между Германия и Русия протича в пълна тайна. Един руски генерал, след като получава заповед да подготви войските си, дори задава въпрос срещу кого тръгва Русия.

#

³⁰ Уткин А.И. Вторая мировая война

Така бездействието на Англия и Франция довежда до фатални последици. Полша е буквално разбита само за няколко дена. Германия получава нужните ↑ индустриални зони, за да засили своята войска и да започне подготовката на кампанията за превземането на Франция. След като източната ↑ граница става обща със съюзна Русия, няма сила, която да спре настъплението ↑ на запад. И дори след като Полша е тотално превзета, западните съюзници не правят никакъв опит за нападение срещу агресора. Следва период на изчакване без бойни действия от двете страни. Той продължава от нападението срещу Полша през септември 1939 година до есента на 1940 г. и влиза в историята под името “Странната война”. Странна, защото Англия и Франция се намират в състояние на война с Германия, но на практика не извършват нито една военна операция. Трябва да се направи реална оценка на фактите обаче, за да се намери отговор на въпроса “защо”.

Към 17 септември французите едва успяват да направят неголяма вдлъбнатина в позицията на немците на Западния фронт³¹. Техните действия не могат да се характеризират по друг начин, освен като прекалено слабо усилие за оказване помощ на своя съюзник. Като се има предвид слабостта на немската отбрана там, естествено е да се предположи, че французите са могли да направят значително повече. Обаче в този случай един по-задълбочен анализ отново помага да се коригират очевидните изводи, произтичащи от простото сравнение на числеността на противостоящите сили.

Въпреки че дължината на северната граница на Франция е 500 мили, настъпателни действия французите могат да водят само на един тесен участък от 90 мили от Рейн до Мозол, в противен случай те ще нарушат неутралитета на Белгия и Люксембург³². Немците концентрират най-добрата си част от наличните си сили на този тесен участък и затварят подходите към линията Зигфрид с минни полета, като затрудняват по този начин настъпателните действия на френските войски. В крайна сметка най-голямо значение има фактът, че французите нямат възможност да започнат настъпателни действия до 17 септември. До тази дата техните действия фактически се свеждат до атаки с ограничено значение. Към 17 септември поражението на Полша става толкова очевидно, че французите си намират добро оправдание за преразглеждане на своите намерения. Неспособността на Франция да нанесе удар по-рано се обяснява с пороците на устарялата им мобилизационна система. Такива се оказват последствията

³¹ Лиддел Гарт Б. Г. Вторая мировая война

³² Пак там

от подържаната на основата на мобилизация армия. Ясно е, че такава армия не може да влезе в действие, докато не се мобилизират обучените резерви и наново сформираните съединения не минат необходимата подготовка. Обаче забавянето на удара по Германия се обяснява не само с това. Работата е там, че френското командване упорито се придържа към устарели правила, в частност, че всяко нападение трябва да се предхожда от мощна артилерийска подготовка, както в годините на Първата Световна война. Основно средство за пробив на подготвена отбрана френските ръководители продължават да считат тежката артилерия. Но по-голямата част от тежката артилерия на френската армия е консервирана и не може да бъде подготвена за по-малко от петнадесет дни след обявяване на мобилизацията. Тези условия определят срока за подготовка на френската армия за настъпление. Един от политическите лидери на Франция Рейно в продължение на няколко години доказва, че тези концепции са остарели, апелира за създаване на механизирани сили, укомплектовани с професионални войници, готови за незабавни действия. Но това е глас в пустиня. Френските държавни ръководители, както и мнозина от военните ръководители, държат на старата система на мобилизация и отдават най-голямо значение на обезпечаването на числено превъзходство над противника, колкото и време да е необходимо за това.

Ходът на военните действия през 1939 год. може да се охарактеризира така: на изток безнадежно устарялата армия бързо е раздробена от танкови съединения, които действуват под прикритието на превъзхождащи сили на авиацията, в съответствие с новите методи за водене на война; на запад – поради устарялата система за разгръщане, армията е готова за водене на бойни действия тогава, когато вече е много късно да се оказва каквато и да е помощ на съюзника.

След извоюваната в Полша грандиозна победа, Хитлер обръща погледа си към Франция. На 27 септември 1939 г. на заседание на главнокомандващите и началниците на щабовете и въоръжените сили фюрерът заповядва незабавно да се подготви настъпление на запад. “Цел на войната – подчертава Хитлер – да поставим Англия на колене, да разгромим Франция.”³³ Фашисткото ръководство вижда във Франция главен противник от коалицията на западните държави и разчита, че разгромът на френската армия, най-голямата сила, противостояща на вермахта в Западна Европа, ще принуди Англия да се съгласи с условията за мир, продиктувани от Германия и ще доведе до пълна хегемония на хитлеристкия райх в капиталистическа Европа. Поставената от Хитлер задача отговаря повече от всичко на многолетните призови на шовинистичните

³³ Андроников, Г., 41 стр.

и реваншистките сили на Германия на всяка цена да отмъстят за поражението през 1918 г. и за “позора” от Версайския договор”³⁴.

Германия започва трескаво превъоръжаване и подготовка за война със западните демокрации. Англия и Франция от своя страна също завършват мобилизацията на войските си и увеличават производството на бойна техника. Те струпват по-голямата част от войските си на укрепената линия Мажино. С това западните демокрации целят да окажат натист върху Германия. Преследвайки тази политика те целят да пренасочат агресията на фюрера на изток. При евентуални бойни действия на Западния фронт ще се преследва политиката на изтощаване на противника. Това показва, че Англия и Франция, както и Полша преди това, разчитат на продължителни бойни действия, на позиционна война. Очевидно те не си взимат поука от кампанията в Полша и не отчитат ефективността на блицкрига. Това се оказва фатално за тях.

Литература

1. “История на Международните отношения в най-ново време”, книга първа, Христина Мирчева, издателство Софи-Р
2. “Втората световна война – кратка история 1939 – 1945”, Партиздат, С., 1985 ф.
3. Раф. Д., “История на Германия”, Кама, София, 2000 г.
4. “Международни отношения и военни конфликти 1919 – 1991 г.”, Филип Узунов, FABER
5. Андроников Г., “История на Втората световна война 1939 – 1945”, том 3, Военно издателство, С., 1977 г.
6. Интернет страница <http://militera.lib.ru>, както следва:

Лиддел Гарт Б. Г. Вторая мировая война

Тейлор А. Дж. П. Вторая мировая война

Уткин А.И. Вторая мировая война

Якобсен Г.-А. 1939-1945. Вторая мировая война. Хроника и документы

³⁴ Пак там, 41-42 стр.

Този материал е дело на Александър Александров Алексиев от УНСС.